

ЦАНА 50 Н.ФЭН. — PREIS 50 Pf.

ERSCHEINT VIERTELJÄHRLICH DREI MAL

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE“DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND“

№ 1 (634)

Сакавік (Марц) 1966

Год выдання 20 (20. Jahrgang)

З ВАРОТ

Прэзыдэнта Рады БНР Міколы Абрамчыка

Дарагіа Суродзічы!

Адзначаем 48-ыя ўгодкі абвешчаньня незалежнасці Беларусі. 48 год та- му Рада Беларускай Народнай Рэспублікі на начным паседжаньні з 24-га на 25-га сакавіка 1918 году прыняла пастанову ў абвесьці цэламу съве- ту, што ад гэтага часу Беларусь зьяў- ліеца вольнай і незалежнай народ- най рэспублікай.

Гэтыя вялікі й радасны момант у на- шай гісторыі называюць яшчэ днём ад- наўлення беларускай дзяржаўнасці. Робім гэта таму, каб, паперы, уша- наваць памяць нашых продкаў, якія на працягу амаль тысячы гадоў гер- абаранялі сваю дзяржаву, ахвяра- на пралівалі кроў у вабароне ўсіх межаў, а падругое, каб задзманстра- ваваць перад усім съветам, што Акт 25-га Сакавіка не зъўляецца нейкім наватворм нейкага невядомага дагэ- туль народу, як нас часам намагаюцца прадстаўвіць нашыя напрыяцелі, а што

Акт гэты ёсьць толькі натураным вынікам адвечна жывуче волі Бела- рускага Народу, менавіта, як народу гісторычна дзяржаўнасці.

На будзе таму лішнім падкрэсліць, што на працягу ёсць адраджэнча- вызвольнага пэрыяду змаганьне на- шага народу працякала й працякае па- гэтых дзяўю лініях:

1. За зварот раскрадзеное нашае мінуўшчыны,

2. За аднаўлены сувэрэннасці ю незалежнасці на будучыню.

Выглядае, быццам байранаўскі па- стулат — «Прарак будучыні — гэта мінуўла» — быў успрыяты і намі- і наўпімі ворагамі калі не як закон, то прынамся як неаспречнае гісторычна- сацыялягічнае правіла.

На шляху гэтага змаганьня, нашай збройі былі арсэналы нівычэрпных дакументальных багаццяў пра на- шай славуна дзяржаўна-палітычнае й культурнае мінулае. Таму мы й аперліся на дэвіз: Праўда пераможа!

Прыўліем-ж нашых ворагаў было ўладанье нашай тэрыторый з ўсёй ейнай рухомай і нірухомай маес- ціяй. Іхнім дэвізам стала ная сіла пра- ва, а права сілы.

З разьюшаным фанатызмам пра- ягам 250 год у Смаленшчыне, Пскоў- шчыне; працягам 135 год у Марілеў- шчыне, Віцебшчыне; 124 гады ў Мен- шчыне; 120 год у Горадзеншчыне, Віленшчыне вынішчаліся нашыя на- цыянальна-культурныя матарыяль- ныя духовыя вартасці.

Гаспадарча-ж край наш выпустро- ваваўся, бо прызначаны быў царскімі стратэгамі на ваенныя пляцдарм — дзея «абароны» ад Захаду — свае разбурхлае ўжо тады эўра-азіяцкае імпры.

Праз сотню год такога «гаспадаран- нія» Масквы, аблічча Беларусі было радыкальнае змене. Стваралася ўражанье, што па краі пранеслася страшнай наўалініца, якіс дзікі ві- хор. Стэрарызованы народ стуліўся ў сваіх улогіх хацінах, апусыці схуда- лія руки... У канцы XIX й пачатку XX стагодзідзя Беларусь запраўды адпавядала ўсеагульнай думцы, якай харектарызавала яе як найболыш ад- стулую правінцыю расейскай імпры.

У апраўданыя гэтага, царскія «на- вукоўцы» пашыралі тэорыкі як ся- род самога беларускага народу, так і ў шырокім съвеце аб прыроднай мі- зернасці Беларускай Зямлі.

А з гісторыографіі расейскіх «ву- чоных» аб нашым мінульым выгледа- ла, што ўсё сучаснае людска-жывое на нашай тэрыторыі ня мае нічога су- попынага з тымі пакаленіні, што твары даўгімі стагодзідзямі слунае ў Москву прадстаўнікоў ураду БНР.

Вядучы-ж перамовы ў Маскве зь Беларускай Мірнай Місіяй і пагаджа- ўчыся з дамаганынамі ўраду БНР аб сучасным жыхаром Беларусі (якіх няведама скуль узялі) адно толькі саюю мову, а права на дзяржаўна- гісторычную спадчыну перадаў вы- лучна жыхаром пары паветаў, якія час-ад-часу ўваходзілі ў склад гэтага Вялікага Княства.

Пініораў нашага адраджэнча-вы- зволнага руху адлы не лякала ўсё гэта. Ворагам Купала адказа- вав:

«Напасцій, лаянкай напраснай грудзей на варта мазаліць — Не пагасіць вам праўды яснай: Жыў Беларусь і будзе жыць!»

І гэта жыцьцяздольнасць Беларускага Народу, ягоныя няўміручыя імкнені да нацыянальна-гаспадар- че й палітычнае незалежнасці былі ўніяскравы прадэмантаваныя на Мікіты Хрушчову на ХХII партый- ным зъездзе, які сам скарыктараў- ўаў савецкі рэжым, працькты камуні- стычнай партыі за чверць стагодзідзя. Вось яны, гэтыя жудасныя слова Хрушчова:

Злоўживанье ўладай... Бруталь- ны гвалт... Фізычныя тартуры для вымушаных паказаньняў... гвалт ад- міністрацій... гвалт над масамі... съмартына кары бяз съледзтва і су- ду... крыклівы зъдзек... барбарская тартуры... вар'яція абінавачань- ні... здабыванье жаданых пры- знаньняў нялюдска жорсткім, доўгі- мі, страшнім тартурамі... нязы- чычнай страты кадраў у вініку маса- вых рэпресій... выслынені цэлых народаў...

Гэта запраўды жудасная споведзь не аднаго Хрушчова, Дарагіа Суродзі- чы, а цэлага ХХII зъезду камуністич- на-бальшавіцкай партыі СССР, якія працягам чверці стагодзідзя суправа- джала воплескамі ажыццяўленіе «геніяльны» палітыкі свайго «геніяльна» генэралінага сакратара ды змушила да таіх-жэ воплескай і ўсё нещасцільвия народы, у тым ліку й народу Беларускага Народу.

Каментар да ўсаго гэтага напрошва- ѿща толькі адзін, Дарагіа Суродзі- чы: Вышэй сцыз БНР! Вораг наш, тыран наш у агоні! Ён прызнаеца, хоць пакуль-што поў-публічна, на

свайм поў-сакрэтным партыйным збо- рышчы, — прызнаеца да ўсаго таго- го сягнонія, у чым Рада БНР наўпі- на працягам апошняга паўстагодзідзя абінавачвала яго перад усім цывіліза- ваным съветам і дамагалася суду, ка-

ры якім злачынцам. Мікалай Касцюшко, якія падстуপынала на розныя гэтым злачынцам.

Мы перакананыя, што бясконца гэт- ка разбойніцкай ўлада трывала, я- можа, бо гэта супраць усякай лёгкіх гісторыі. Павінен хутка наступіць той момант, калі творы гэтых жудас- цяў павінны будуць выспаведацца не на сваіх закрытых зъездах, а публічна і паасобна перад кожным сувэрэн-nym народам, бо-ж іхнія злачынствы таксама дзе ў чым розыніца ў дачы- ненні да кожнага плааснага народу.

На працягу двух апошніх год на

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА- ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUSCZYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkauszcyna“ („Das Vaterland“)

(8) München 19. Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verlag, G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14
Цана аднаго нумару: Нямеччына й іншыя ўсходнія краіны — 50 фен.;
ЗША й Канада — 30 сант.; Ангельшчына — 1,5 шыл.; Аўстралія — 2 шыл.
Перасылка лётніцкай поштай у ЗША й Канада каптуе падвойна, у Аўстра-
лію й краіны Паўднёвой Амерыкі — патройна. Падвойныя нумары кап-
туюць падвойна.Банковое кошло: Zeitung „Bačkauszcyna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

В 20 149 D

© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

Фэстываль злачынцаў

(Заканчыныне з 6-ай бач.)

— Нічога ў мяне тут німа, — апальм голасам прамовіў Леанід.

— А што, кватэрка собская імеецца?

— Німа яшчэ. У інтэрнаце жыву.

— Ну, вот будзеце імець... Будзене імечь...

І няпрошаныя госьцы з НКВД разам з Леанідам зынкілі за дзівзьвіма.

У гэтай самай аповесці ёсьць і другі падобны малюнак. Эва, герайня твору, расказываючы Леаніду Высоцкаму пра сваю біяграфію, кажа, як пасыль вызываленія Крыму яна скакала з маткай на прыезд айчыма:

«Аднаго разу ноччу пачаўся, стук у дзвіверы. Я прачнуўлася, калі маці ўскочыла з пасыцелі... Узвышоў чалавек і загадаў уклучыць святло. Не прасіў, а загадаў. Голос быў незнамы. Прыйсвятле я ўбачыла, што гэта вайсковы, але не айчым. На пагонах чатыры зоркі — помню, што адразу палічыла іх. Маці стаіць насупраць і дрыготкі рукамі зашыльвае свой халацік, а ён маўчыць. Ля дзвіврэй стаіць яшчэ адзін вайсковы, без ніякіх зорак, і таксама маўчыць.

Потым той, што з зоркамі, пытава: „Усе тут у налічы? — Даеща паўтары газдзіны! — заяўліе суха і катэгарычна. — У дзвіврэй нуль-нуль прыайдзе машина. Па-едзець! — „Куды?“ — разгублено пытава маці. „Там скажуць!“»

І сказаў. Праз паўтары гадзініх іх пагрузілі ў таварынкі — па сорак сямёй у кожных — і павязлі ў няведамым напрамку...»

Падобных малюнкаў у савецкай літаратуре можна знайсці шмат. А колькі такіх сценаў адбываються амаль кожны дзень у сотнях і тысячах беларускіх хат! Ня глядзячы аднаки на гэта, ува ўсіх кінататрах Беларусі паказваюць больш чымсі дваццаць мастацкіх і хранікальна-дакументальных фільмаў прысвечаных «тераізму» чэкістам. Заміктаючы, каб павышукваць адказныя за зыдзек і злачынствы гэтак званага пэрыяду «культуре асобы» і адчын пад суд — кампартыя высоўваў іх у героя, выхвалія ў фільмах ганарыца імі.

Я ня маю матчысіці пазнаёміца зь ніводным фільмам пра чэкістых. Але я ўпэўнены, што сродкіх фільмаў, якія паказваюць, німа хранікальна-дакумантальную фільму пра «герой-энкаўдистыкі» Бярэзінца турмы, што каля Глыбокага. А варта было-б паказаць народу «геройзм» малойчыкаў з НКВД, якія ад страху перад немцамі не паспелі нават загладзіць съяды свайго злачынства....

Бярэзінцы — адна з прыгажысіць масыцина Беларусі. Яшчэ да дайныя быўлі злучаныя даўгой, рэдка забудаванай вуліцай-дарогай з суседнім горадам Глыбокім. Там быў каталіцкі касцёл, былы манастыр, некалькі забудоў. У часы польскай акупацыі ў Бярэзінцах масыціўся адзел Польскага Прыграñчынага Корпусу і сэмі афіцэрэў ды ўрадоўчы. Звычайна там быўлі цікі і спакойна. Толькі 29-га чэрвеня, у дзень сцяяных Пятра й Паўла, Бярэзінцы ажывали, становілася людна і весела, народ цягніўся з усіх ваколіц, хто каб памаліцца, а хто каб пабачыцца з сваякамі ці знаёмімі, пагаварыць, павесіцца.

1939-ты год. Верасень. Чырвоная армія «вызваліле» Заходнюю Беларусь. Былы Бярэзінцы манастыр Саветы падтвараюць у турму. Там, дзе раней быўлі кельлі — цяптар камэрсы для вязніў, у падвалах, дзе калісці манашикі трывалі запасы харчу — карцеры; у каплиці, дзе некалі маліліся — месца для доптыту...

Колькі няявіных людзей прайшло праз Бярэзінскую турму — ведаючы толькі органы савецкай дзяржаўнай вайны іх там пабывалі тысячы. Гішпанскі рэспубліканскі генерал Эль Кампіоніно, якому ўдалося вызвадца пасыль вайны з Савецкага Саюзу, пісаў у сваёй кнізе-ўспамінах, што пасыль прыходзіў адзінкаў Бярэзінскую турму — прыгажайшай! А калі прыгадаў, што там-же на Зямлі засталіся мае мільян калегі і, праўда, ледзь не забыўся — маг-ж жонка таксама там, дык ведаеце, на мэ сэрса ў душу прымесчылася такая люнатычна туга, але такая туга ў смутак, што хоць ты плач. «Але! — думаю, — гэта не да твару касманаўту-аднасноўніку», — і я пастанавіў рэптарыавацца, праўда, у маймаштабе — рэ-землявация. Падумаў, узяў і паляцеў.

Ляту на Зямлю. Цяптар з кожнай хвілінай Месяц худзе, а Зямля сынчэ. На зямной кулі можна ўжо адрозніць чырвоную пляму Савецкага Саюзу. Штораз бліжкі... Прабую манўравацца кірху ўбок, бы, прызыца, з натуры люблю большія пастэльяваныя фарбы. Прабую!.. А цёманная чырвань штораз бліжкі... Заплюшчоўва вочы і крычу на ўсесь Космас: «Ратуйце!.. Такі яны мякія!..

Дзеня ў невялічкім лесе пры дарозе з дара, на поўдзень ад манастыра-турмы Глыбокага на Лужкі. Прыйсвятленых сабраўся вялікі народ плюшчы. З кожным крокам цацнече той стражэнны пах, пра якія юнідзіна хадзілі пагалоскі ў народзе. Працікаемся праз людзкую яму, а ў ёй трутля трута ў некалькі разоў. Я пачаў лічыць. Даліць да 47 і немцы на прыходзілі. Гэтае нязвычайнэ пахалажненне трывала некалькі дзён. У міжчасе, па горадзе ў ваколіцах, маланкі прадпрыемства чутка, што з Бярэзінцаў кірмі разносіцца страшнны пах трупай. Ніхто аднак не наважыўся пасыль вызываленія Крыму яна скакала з маткай на прыезд айчыма:

«Аднаго разу ноччу пачаўся, стук у дзвіверы. Я прачнуўлася, калі маці ўскочыла з пасыцелі... Узвышоў чалавек і за-

гадаў уклучыць святло. Не прасіў, а загадаў. Голос быў незнамы. Прыйсвятле я ўбачыла, што гэта вайсковы, але не айчым. На пагонах чатыры зоркі — помню, што адразу палічыла іх. Маці стаіць насупраць і дрыготкі рукамі зашыльвае свой халацік, а ён маўчыць. Ля дзвіврэй стаіць яшчэ адзін вайсковы, без ніякіх зорак, і таксама маўчыць.

Потым той, што з зоркамі, пытава: „Усе тут у налічы? — Даеща паўтары газдзіны! — заяўліе суха і катэгорычна. — У дзвіврэй нуль-нуль прыайдзе машина. Па-едзець! — „Куды?“ — разгублено пытава маці. „Там скажуць!“»

І сказаў. Праз паўтары гадзініх іх пагрузілі ў таварынкі — па сорак сямёй у кожных — і павязлі ў няведамым напрамку...»

Падобных малюнкаў у савецкай літаратуре можна знайсці шмат. А колькі такіх сценаў адбываються амаль кожны дзень у сотнях і тысячах беларускіх хат! Ня глядзячы аднаки на гэта, ува ўсіх кінататрах Беларусі паказваюць больш чымсі дваццаць мастацкіх і хранікальна-дакументальных фільмаў прысвечаных «тераізму» чэкістам. Заміктаючы, каб павышукваць адказныя за зыдзек і злачынствы гэтак званага пэрыяду «культуре асобы» і адчын пад суд — кампартыя высоўваў іх у героя, выхвалія ў фільмах ганарыца імі.

Я ня маю матчысіці пазнаёміца зь ніводным фільмам пра чэкістых. Але я ўпэўнены, што сродкіх фільмаў, якія паказваюць, німа хранікальна-дакумантальную фільму пра «герой-энкаўдистыкі» Бярэзінца турмы, што каля Глыбокага. А варта было-б паказаць народу «геройзм» малойчыкаў з НКВД, якія ад страху перад немцамі не паспелі нават загладзіць съяды свайго злачынства....

Бярэзінцы — адна з прыгажысіць масыцина Беларусі. Яшчэ да дайныя быўлі злучаныя даўгой, рэдка забудаванай вуліцай-дарогай з суседнім горадам Глыбокім. Там быў каталіцкі касцёл, былы манастыр, некалькі забудоў. У часы польскай акупацыі ў Бярэзінцах масыціўся адзел Польскага Прыграñчынага Корпусу і сэмі афіцэрэў ды ўрадоўчы. Звычайна там быўлі цікі і спакойна. Толькі 29-га чэрвеня, у дзень сцяяных Пятра й Паўла, Бярэзінцы ажывали, становілася людна і весела, народ цягніўся з усіх ваколіц, хто каб памаліцца, а хто каб пабачыцца з сваякамі ці знаёмімі, пагаварыць, павесіцца.

1939-ты год. Верасень. Чырвоная армія «вызваліле» Заходнюю Беларусь. Былы Бярэзінцы манастыр Саветы падтвараюць у турму. Там, дзе раней быўлі кельлі — цяптар камэрсы для вязніў, у падвалах, дзе калісці манашикі трывалі запасы харчу — карцеры; у каплиці, дзе некалі маліліся — месца для доптыту...

Колькі няявіных людзей прайшло праз Бярэзінскую турму — ведаючы толькі органы савецкай дзяржаўнай вайны іх там пабывалі тысячы. Гішпанскі рэспубліканскі генерал Эль Кампіоніно, якому ўдалося вызвадца пасыль вайны з Савецкага Саюзу, пісаў у сваёй кнізе-ўспамінах, што пасыль прыходзіў адзінкаў Бярэзінскую турму — прыгажайшай! А калі прыгадаў, што там-же на Зямлі засталіся мае мільян калегі і, праўда, ледзь не забыўся — маг-ж жонка таксама там, дык ведаеце, на мэ сэрса ў душу прымесчылася такая люнатычна туга, але такая туга ў смутак, што хоць ты плач. «Але! — думаю, — гэта не да твару касманаўту-аднасноўніку», — і я пастанавіў рэптарыавацца, праўда, у маймаштабе — рэ-землявация. Падумаў, узяў і паляцеў.

Ляту на Зямлю. Цяптар з кожнай хвілінай Месяц худзе, а Зямля сынчэ. На зямной кулі можна ўжо адрозніць чырвоную пляму Савецкага Саюзу. Штораз бліжкі... Прабую манўравацца кірху ўбок, бы, прызыца, з натуры люблю большія пастэльяваныя фарбы. Прабую!.. А цёманная чырвань штораз бліжкі... Заплюшчоўва вочы і крычу на ўсесь Космас: «Ратуйце!.. Такі яны мякія!..

Яшчэ даўно, калі я пасыль вызываленія Крыму яна скакала з маткай на прыезд айчыма:

«Аднаго разу ноччу пачаўся, стук у дзвіверы. Я прачнуўлася, калі маці ўскочыла з пасыцелі... Узвышоў чалавек і за-

гадаў уклучыць святло. Не прасіў, а загадаў. Голос быў незнамы. Прыйсвятле я ўбачыла, што гэта вайсковы, але не айчым. На пагонах чатыры зоркі — помню, што адразу палічыла іх. Маці стаіць насупраць і дрыготкі рукамі зашыльвае свой халацік, а ён маўчыць. Ля дзвіврэй стаіць яшчэ адзін вайсковы, без ніякіх зорак, і таксама маўчыць.

Потым той, што з зоркамі, пытава: „Усе тут у налічы? — Даеща паўтары газдзіны! — заяўліе суха і катэгорычна. — У дзвіврэй нуль-нуль прыайдзе машина. Па-едзець! — „Куды?“ — разгублено пытава маці. „Там скажуць!“»

І сказаў. Праз паўтары гадзініх іх пагрузілі ў таварынкі — па сорак сямёй у кожных — і павязлі ў няведамым напрамку...»

Падобных малюнкаў у савецкай літаратуре можна знайсці шмат. А колькі такіх сценаў адбываються амаль кожны дзень у сотнях і тысячах беларускіх хат! Ня глядзячы аднаки на гэта, ува ўсіх кінататрах Беларусі паказваюць больш чымсі дваццаць мастацкіх і хранікальна-дакumentальных фільмаў прысвечаных «тераізму» чэкістам. Заміктаючы, каб павышукваць адказныя за зыдзек і злачынствы гэтак званага пэрыяду «культуре асобы» і адчын пад суд — кампартыя высоўваў іх у героя, выхвалія ў фільмах ганарыца імі.

Я ня маю матчысіці пазнаёміца зь ніводным фільмам пра чэкістых. Але я ўпэўнены, што сродкіх фільмаў, якія паказваюць, німа хранікальна-дакумантальную фільму пра «герой-энкаўдистыкі» Бярэзінца турмы, што каля Глыбокага. А варта было-б паказаць народу «геройзм» малойчыкаў з НКВД, якія ад страху перад немцамі не паспелі нават загладзіць съяды свайго злачынства....

Бярэзінцы — адна з прыгажысіць масыцина Беларусі. Яшчэ да дайныя быўлі злучаныя даўгой, рэдка забудаванай вуліцай-дарогай з суседнім горадам Глыбокім. Там быў каталіцкі касцёл, былы манастыр, некалькі забудоў. У часы польскай акупацыі ў Бярэзінцах масыціўся адзел Польскага Прыграñчынага Корпусу і сэмі афіцэрэў ды ўрадоўчы. Звычайна там быўлі цікі і спакойна. Толькі 29-га чэрвеня, у дзень сцяяных Пятра й Паўла, Бярэзінцы ажывали, становілася людна і весела, народ цягніўся з усіх ваколіц, хто каб памаліцца, а хто каб пабачыцца з сваякамі ці знаёмімі, пагаварыць, павесіцца.

1939-ты год. Верасень. Чырвоная армія «вызваліле» Заходнюю Беларусь. Былы Бярэзінцы манастыр Саветы падтвараюць у турму. Там, дзе раней быўлі кельлі — цяптар камэрсы для вязніў, у падвалах, дзе калісці манашикі трывалі запасы харчу — карцеры; у каплиці, дзе некалі маліліся — месца для доптыту...

Колькі няявіных людзей прайшло праз Бярэзінскую турму — ведаючы толькі органы савецкай дзяржаўнай вайны іх там пабывалі тысячы. Гішпанскі рэспубліканскі генерал Эль Кампіоніно, якому ўдалося вызвадца пасыль вайны з Савецкага Саюзу, пісаў у сваёй кнізе-ўспамінах, што пасыль прыходзіў адзінкаў Бярэзінскую турму — прыгажайшай! А калі прыгадаў, што там-же на Зямлі засталіся мае мільян